

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Zorunlu askerlik uygulamasının getirdiği sorunların araştırılarak vicdani reddini açıklayan vatandaşlarımızın yaşadığı zorlukların kamuoyu ile paylaşılması; bu mağduriyetin ortadan kaldırılması için alınacak önlemlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci, TBMM İçtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

1-FATMA KURTULAN
2-SELAHATTİN DEMİRTAŞ
3-GÜLTAN KIŞANAK
4-AYLA AKAT ATA
5-BENGİ YILDIZ
6-AKIN BİRDAL
7-EMİNE AYNA
8-HASİP KAPLAN
9-HAMİT GEYLANİ
10-İBRAHİM BİNİCİ
11-M. NURİ YAMAN
12-MEHMET NEZİR KARABAŞ
13-MEHMET UFUK URAS
14-OSMAN ÖZÇELİK
15-ÖZDAL ÜÇER
16-PERVİN BULDAN
17-SEBAHAT TUNCEL
18-SEVAHİR BAYINDIR
19-SİRRI SAKIK
20-ŞERAFETTİN HALİS

VAN
DİYARBAKIR
DİYARBAKIR
BATMAN
BATMAN
DİYARBAKIR
MARDİN
ŞIRNAK
HAKKARİ
ŞANLIURFA
MUŞ
BİTLİS
İSTANBUL
SİİRT
VAN
İĞDIR
İSTANBUL
ŞIRNAK
MUŞ
TUNCELİ

GEREKÇE

Vicdani ret, dini, ahlaki ya da politik gerekçelere dayalı olarak "zorunlu askerlik hizmeti"ni reddetme durumudur. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu ve Avrupa Parlamentosu tarafından temel insani hak olarak kabul edilmiş olan vicdani ret, Türkiye'de henüz yasalaşmamıştır. Yasalaşmaması bir yana bu hakkı talep eden, zorunlu askerlik hizmetine karşı çıkan vatandaşlar mahkemelerde yargılanmakta ve çeşitli cezalar almaktadırlar. Bu vatandaşların yanın da vicdani ret hakkının tanınması ve zorunlu askerlik uygulamasının kaldırılmasına yönelik açıklamalar yapan aydınların da içinde bulunduğu başkaca kişiler hakkında dahi dava açılmış, "Halkı Askerlikten Soğutma" ve "Askerleri İtaatsizliğe Teşvik" suçu işledikleri gerekçesi ile ceza verilmiştir.

Adalet Bakanlığı'nın resmi açıklamasına göre 1989-2008 yılları arasında 590 kişi hakkında halkı askerlikten soğuttuğu, askerleri itaatsizliğe sevk ettiği gerekçesiyle dava açılmış, bu gerekçelerden ötürü 140 kişi hakkında tutuklama kararı çıkmıştır. Oysaki Türkiye'nin üyesi olduğu Birleşmiş Milletler ve Avrupa Konseyi gibi uluslararası örgütler vicdani ret hakkını güvence altına almışlardır. Karara ilişkin maddelerde, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Uluslararası Sivil ve Medeni Haklar Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi demokrasi ve insan hakları alanında evrensel normları içeren belgeler kaynak gösterilmiştir. Türkiye söz konusu sözleşmeleri imzalamış olmasına rağmen Vicdani ret hakkını tanımayı ret etmektedir. Avrupa Birliği ülkeleri tarafından tanınan bu hak, başkaca ülkeler tarafından fiilen uygulanmakta olup; zorunlu askerlik hizmeti uygulaması bulunmayan ülkelerde ayrıca bir yasal düzenleme yapılmasına gerek duyulmamıştır. Ancak Türkiye'de zorunlu askerlik hizmeti uygulaması olması bir yasal düzenlemeyi gerekli kılmaktadır.

Demokrasi ve insan hakları alanında ilerleme sağlayan ülkeler vicdani ret hakkını ivedilikle tanıırken, Türkiye'de her yıl yüzlerce kişi vicdani reddini açıklıyor olmasına rağmen konuya ilişkin yasal bir düzenleme henüz yapılmadığı gibi, bu kişiler asker kaçağı sayılmakta ve zorla askere alınmaktadırlar. Şüpheli asker ölümlerinin giderek artış göstermesi başta olmak üzere Türkiye'de zorunlu askerlik hizmetinin getirdiği olumsuzluklar görmezden gelinemez. Askere gitmek istemeyen ve vicdani retçi olduğunu açıklayan kişiler, askerlik yapmadıkları ya da yapmak istemedikleri gerekçesi ile sivil ya da politik hakları bakımında ayrımcılığa tabi tutulmakta ve açılan davalar sonucunda çeşitli cezalar almaktadırlar. Bunun yanı sıra bu hakkın güvence altına alınmaması vicdani retlerini açıklayan kişilerde tedirgin olma hislerinin doğmasına sebep olmaktadır.

Uluslararası sözleşmeler vicdani ret hakkının tanınmasını zorunlu kılmakta olduğu gibi Anayasa'da herkesin askerlik yapmasını zorunlu kılan bir madde de bulunmamaktadır. Bu nedenle Anayasa değişikliği beklenmeden vicdani ret hakkı hemen çıkarılacak bir yasayla düzenlenebilir. Türkiye'de zorunlu askerlik uygulaması nedeniyle, askerlik yapmakla yükümlü kılınmış ancak askerlik yapmak istemeyen gençler o yaşa geldikleri dönemde bu tedirginlikle yaşamaktadırlar. Askerlik yapmak istemeyen vatandaşlar adeta bir suçlu gibi aranmakta ve bulunduğu yerde gözaltına alınmaktadırlar.

Vicdanı reddini açıklayarak askerlik yapmak istemediğini açıklayanlar hakkında açılan kimi davalarda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi verdiği kararda, vicdani ret hakkı konusunda yasal bir düzenlemenin yapılmamasını bir hak ihlali saymıştır. Vicdani retçi olduğunu açıklayan kişiler her hangi bir soruşturmayla ya da cezalandırmayla karşı karşıya kalmadan askerlik hizmetinden muaf tutulmalıdır. Uluslararası sözleşmelerde bir hak olarak güvence altına alınmış vicdani ret hakkı tanınarak zorunlu askerlik hizmeti uygulamasına son verilmelidir. Bu konuda kamuoyu aydınlatılmalı, vicdani retçilerin yaşadıkları sorunlara duyarlı olunarak bu mağduriyete bir an önce son verilmelidir.